

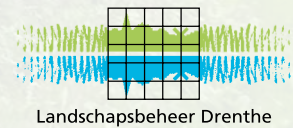

Inspiratiedocument Ruinen

Samen aan de slag voor landschap en natuur

Landschapsbeheer Drenthe

Zorg voor ons landschap

Landschapsbeheer Drenthe

Colofon

Inspiratiedocument Ruinen

Samen aan de slag voor landschap en natuur

Eindrapport december 2023

Opdrachtgever

Stuurgroep Regionaal Landschap

Opdrachtnemer

Landschapsbeheer Drenthe

T (0592) 316 616

info@lbdrenthe.nl

www.lbdrenthe.nl

Contactpersonen

Erwin Bruulsema

Stefan Pronk

Mart Siebering

Jurre Brouwer

Afbeeldingen

Medewerkers Landschapsbeheer Drenthe

Mede mogelijk gemaakt door

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding 3**
 - 1.1 Impuls Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek 4
 - 1.2 Impuls Streekbeheer Landschap 4
- 2 Ontstaan en ontwikkeling van het landschap in de Drents-Friese grensstreek 6**
- 3 Bewonersbetrokkenheid in Ruinen 10**
 - 3.1 Betrokkenheid voor 2021 10
 - 3.2 Uitbreiding netwerk 10
 - 3.3 Dorpsnetwerk 11
 - 3.4 Bloeiend Ruinen 11
- 4 Ideeën vanuit Ruinen 12**
 - 4.1 Toeristische druk (mitigeren) 12
 - 4.2 Meanderende Ruiner Aa 12
 - 4.3 Behoud, herstel en onderhoud kleinschalig landschap 14
 - 4.4 Inrichting essen rondom Ruinen 14
 - 4.5 Water vasthouden 15
 - 4.6 Bermbeheer en aanplant 15
 - 4.7 Kloostertuin 16
 - 4.8 Verbindingszone tussen gebieden 16
 - 4.9 Toegangspoort Ruinen 16
- 5 Resultaten uitvoering 17**
- 6 Aan de slag 18**
 - 6.1 Projectkansen 18
 - 6.2 Prioritering projectvoorstellen vanuit Ruinen 19
 - 6.3 Vooruitblik en vervolgstappen 19

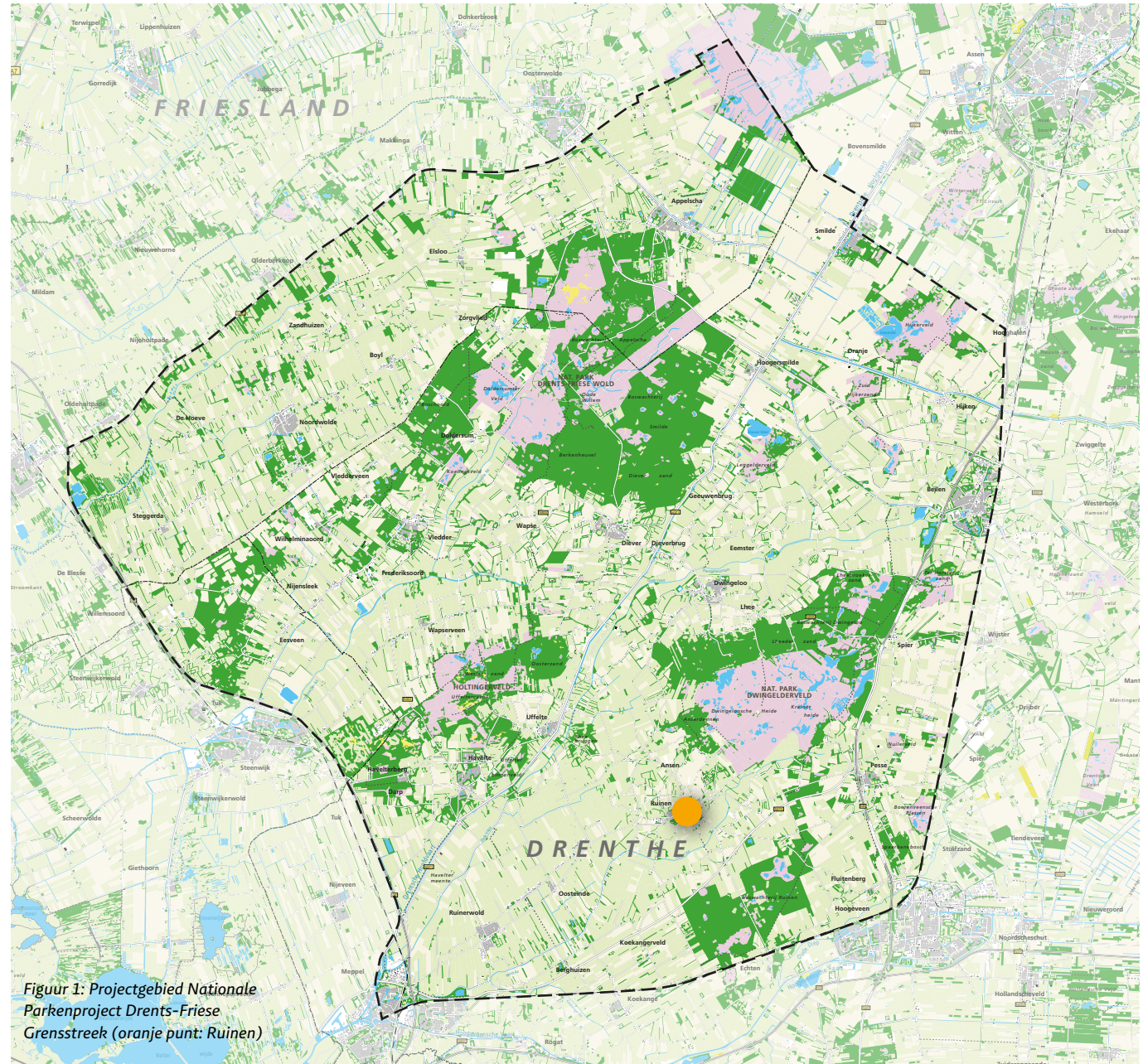
1 Inleiding

Gedurende de periode 2021-2023 is in Ruinen gewerkt aan het project 'Impuls Streekbeheer Landschap'. Dit project maakt onderdeel uit van een overkoepelend impulsproject Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek.

Doel van de Impuls streekbeheer landschap was het vergroten van de betrokkenheid van bewoners uit Ruinen bij de directe groene leefomgeving en het landschap in de Drents-Friese grensstreek en gezamenlijk plannen maken voor behoud en versterking van de natuur- en landschapskwaliteit.

Binnen het project zijn tijdens diverse openbare bijeenkomsten ideeën geopperd voor het behouden en versterken van de natuur- en landschapskwaliteit en de natuurbeleving in en rondom Ruinen. In dit inspiratiedocument vindt u een overzicht van de resultaten met daarbij een overzicht met toelichting op de ideeën die opgehaald zijn vanuit het dorp.

Voor de haalbaarheid van de realisatie van deze ideeën is het van belang dat alle belangen die spelen in een gebied goed tegen elkaar worden afgewogen en de betrokken grondeigenaren hierin aan de voorkant betrokken worden. De ideeën zijn gericht op het dorp en de omgeving, waar gronden in eigendom zijn van o.a. particulieren, agrariërs, overheden, terreinbeherende instanties en andere eigenaren. Dit inspiratiedocument heeft dus in geen geval de intentie om over terreinen van andere eigenaren te beslissen, maar vormt een eerste basis om als dorp Ruinen in gesprek te gaan en plannen te concretiseren voor behoud, herstel en versterking van de groene leefomgeving en het landschap. Naast draagvlak onder de dorpsbewoners en grondeigenaren zijn er meer factoren van invloed op de haalbaarheid van de realisatie van ideeën, zoals beschikbaarheid van financiering voor aanleg en onderhoud, maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in het landelijk gebied.

Figuur 1: Projectgebied Nationale Parkenproject Drents-Friese Grensstreek (oranje punt: Ruinen)

1.1 Impuls Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek

Het Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek heeft een driejarige subsidie ontvangen om in de periode 2021-2023 een kwaliteitsimpuls te geven aan de Nationale Parken in de Drents-Friese grensstreek. De ambitie voor de dit gebied is om de huidige natuurkernen (NP Dwingelderveld, NP Drents-Friese Wold en het Holtingerveld) inclusief het tussenliggend en omliggende landschap te versterken en te ontwikkelen tot een samenhangend landschap. Daarmee wordt invulling gegeven aan de Standaard voor Nationale Parken Nieuwe Stijl.

De provincie Drenthe is vanuit de stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek penvoerder van dit impulsproject. In deze stuurgroep zijn twee provincies, vier gemeenten, het waterschap, vier terreinbeherende organisaties, Drents particulier grondbezit en landbouw- en recreatieorganisaties vertegenwoordigd.

Het impulsproject bestaat uit vijf deelprojecten:

- 1 Landschapsvisie: Stichting Drents Landschap
- 2 Impuls Streekbeheer Landschap: Stichting Landschapsbeheer Drenthe
- 3 Impuls duurzaam toerisme: Stichting Cultuurtoerisme Drenthe
- 4 Impuls communicatie en educatie: IVN Natuureducatie
- 5 Noaberschap Regionaal Landschap nieuwe stijl: provincie Drenthe

1.2 Impuls Streekbeheer Landschap

In Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek (RL DFG) is investering en beheer van landschap binnen het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) relatief goed geborgd, namelijk door middel van de SNL-regeling van de provincies en de inzet van de terreinbeherende organisaties. Buiten het Natuurnetwerk Nederland echter zijn investeringen en beheer van het landschap sinds de rijksdecentralisatie niet meer geborgd. Daarom ontwikkelde Landschapsbeheer Drenthe in de periode 2013 – 2020 het zogenaamde “streekbeheer” samen met gemeenten en provincie Drenthe. Streekbeheer is in de kern het stimuleren, begeleiden en ondersteunen van bewoners, die zich willen inzetten voor onderhoud en beheer van landschap en natuur in hun leefomgeving.

In de Drents-Friese grensstreek zijn tientallen bewoners- en vrijwilligersgroepen actief die zich inzetten voor beheer, behoud en versterking van de eigen groene leefomgeving. Landschapsbeheer Drenthe biedt ze hier vanuit het proces streekbeheer ondersteuning bij in opdracht van de provincie Drenthe en de gemeentes. De ondersteuning van het netwerk aan bewoners- en vrijwilligersgroepen vanuit het proces streekbeheer bestaat uit:

- leggen van verbindingen tussen bewoners en eigenaren van (natuur)terreinen en landschapselementen;
- geven van beheer- en onderhoudsadviezen;
- beschikbaar stellen van (hand)gereedschappen en persoonlijke beschermingsmiddelen met bijbehorende instructies;
- aanbieden en organiseren van cursussen en informatie avonden;
- ondersteuning bieden bij het opstellen van meerjarige gebiedsplannen voor behoud, beheer en versterking in het agrarisch cultuurlandschap.

Om tot een versterking en verbinding van het agrarisch cultuurlandschap met de natuurkernen van de Nationale parken te komen in de Drents-Friese grensstreek, is draagvlak, betrokkenheid en ook inzet van de inwoners en grondeigenaren belangrijk en noodzakelijk. Vanuit streekbeheer wordt hierin al veel bereikt. Dat is echter vooral op lokaal niveau en meestal gericht op beheer en versterking van specifieke terreinen en/of elementen. Om de inzet van bewoners in lijn te brengen met de bovenliggende, meerjarige gebiedsdoelen is de reguliere aanpak van streekbeheer echter niet voldoende gebleken.

Als onderdeel van het impulsproject heeft landschapsbeheer Drenthe daarom, als aanvulling op streekbeheer, in de periode 2021-2023 in vijf dorpen een extra investering gedaan voor het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij de directe groene leefomgeving en het landschap in de Drents-Friese grensstreek. Het doel van deze ‘Impuls Streekbeheer Landschap’ is om de inzet en betrokkenheid van bewoners uit het gebied te verdubbelen en daarnaast in de vijf deelnemende dorpen te komen tot lokale inspiratiedocumenten voor beheer, behoud en herstel van de groene leefomgeving en het landschap in en rond de deelnemende dorpen. Daarvoor zijn in de dorpen lezingen, excursies en gebiedsbijeenkomsten georganiseerd.

Eén van de deelnemende dorpen is Ruinen. Gezamenlijk met de betrokken bewoners is in de looptijd van het project vormgegeven aan dit inspiratiedocument. Allereerst wordt in hoofdstuk 2 een beknopte beschrijving gegeven van de ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling van het landschap in het gebied. De geschiedenis en opbouw van het landschap vormt namelijk de basis voor behoud van de identiteit en verdere ontwikkeling van de landschappelijke- en natuurkwaliteit. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de ontwikkeling van de betrokkenheid en inzet van bewoners weergegeven.

In hoofdstuk 4 worden de wensen en ideeën die door de deelnemers uit het dorp zijn ingebracht voor het behouden en versterken van de landschaps- en natuurkwaliteit in en rondom het dorp gepresenteerd. Hierin worden concrete, praktische voorstellen gedaan, maar ook wensen en projectkansen voor de langere termijn.

In hoofdstuk 5 wordt stilgestaan bij de resultaten die tijdens de looptijd van het project zijn bereikt.

Tot slot volgt in hoofdstuk 6 een vooruitblik op de realisatie van de ideeën in het dorp. Hoe gaat het dorp samen met Landschapsbeheer Drenthe en andere gebiedspartners aan de slag met de realisatie van de groene ideeën?

2 Ontstaan en ontwikkeling van het landschap in de Drents-Friese grensstreek

Aardkundig landschap

Het natuurlijk en cultuurhistorisch landschap in de omgeving van Diever is voor een belangrijk deel bepaald door de ondergrond. Diever ligt aan de westelijke rand van het Drents Plateau. Het Drents plateau wordt vaak gezien als een omgekeerde soepbord met een hoger midden waarop beken ontspringen die naar alle kanten afstromen. Deze vorm is ontstaan in het pleistoceen, een koude periode die ongeveer 2,6 miljoen jaar geleden begon en eindigde rond 11.700 jaar v. Chr. In het pleistoceen hebben meerdere glaciële en interglaciële periodes plaatsgevonden, waarvan met name de laatste twee ijstijden, het Saalien en Weichselien, de meeste sporen hebben achtergelaten in het huidige landschap.

Figuur 2: Blauwe lijn: landijs in het Elsterien, gele lijn: landijs in het Saalien, rode lijn: landijs in het Weichselien (bron: wikipedia)

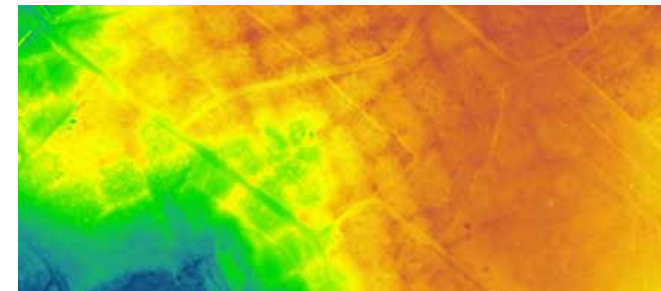
In het Saalien, de voorlaatste ijstijd, kwam het Scandinavische ijsfront tot ver in Nederland. Met het ijs kwamen stenen mee die onder druk werden verpulverd tot keileem die nu nog te vinden is in ondergrond in Zuidwest-Drenthe. Aan het einde van het Saalien ontstonden er door erosie van het smeltwater dalen in het afgezette keileem. Dit is de oorsprong van de beekdalen van Zuidwest-Drenthe. Tijdens het Weichselien bereikte het landijs Nederland niet, maar door de extreme kou kon hier nauwelijks vegetatie groeien. Dit zorgde voor een open landschap waar de wind vrij spel had. In Zuidwest-Drenthe zette de wind een flinke laag dekzand af. De smeltwater dalen werden opgevuld en er ontstonden dekzandruggen en dekzandkopjes.

Cultuurhistorisch landschap

Prehistorie

Als de laatste ijstijd ten einde komt, begint het holoceen. In deze periode verandert het landschap in deze omgeving relatief snel, doordat het warmer wordt. Hierdoor kunnen bomen en kruiden steeds noordelijker groeien. In een periode van een paar duizend jaar verdwijnt in Drenthe de open toendra en komt er eerst een gesloten naaldbos voor in de plaats. Een paar duizend jaar later is dit al weer veranderd in een gemengd loofbos. In dit landschap leefden jager-verzamelaars. Zij leefden van wat ze konden vinden in de natuur en hun invloed op het landschap is erg klein.

De nieuwe steentijd, zo'n 6500 jaar geleden, is de periode waarin de mens voor het eerst landbouw gaat bedrijven in Drenthe. Hiervoor wordt het bos open gemaakt, zodat er akkers kunnen komen. Open plekken zijn ook bedoeld voor boerderijen en om het vee te weiden. Zo ontstaat een

Figuur 3: Detail van de hoogtekarte waarop het kenmerkende patroon te zien is (bron: ahn.nl)

parkachtig halfopen landschap. De boerderijen, akkers en weidegebiedjes veranderen regelmatig van plaats. Vrij snel na het kappen van het bos wordt de vruchtbaarheid van de bodem minder, waardoor akkers worden verlaten en even verderop een nieuw stukje bos wordt gekapt. De boerderijen verplaatsten met de akkers mee. Buiten de leefgebieden van de mens is Drenthe nog steeds een dicht oerbos.

In de bronstijd en ijzertijd ontstaan akkerbouwcomplexen. Akkers komen binnen omheiningen te liggen. Zo ontstaan grotere gebieden met allemaal aaneengeschakelde kleine akkertjes. Dit zorgt voor een heel kenmerkend patroon, op sommige plekken nog goed terug te vinden met hoogtekarten. De akkerbouwcomplexen worden celtic fields of raatakkers genoemd.

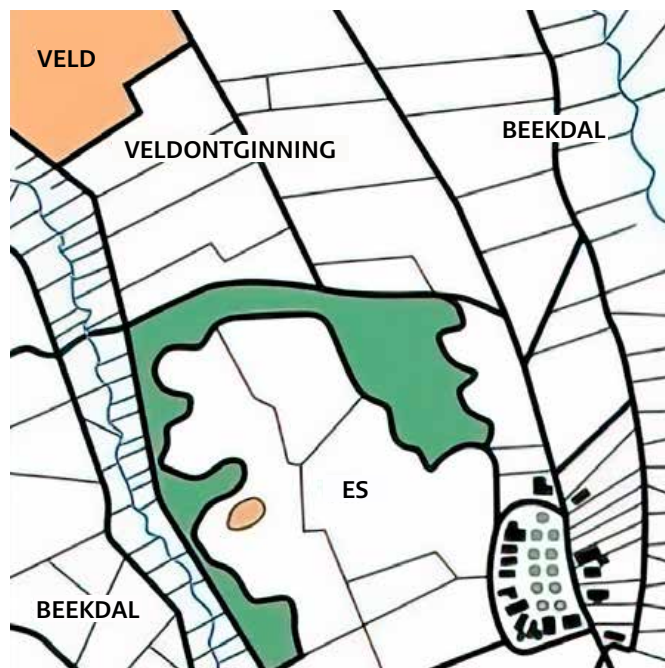
Middeleeuwen

In vroeg middeleeuws Drenthe ontstaat een tweedeling met aan de ene kant zandgebieden en aan de andere kant de wold- en veengebieden. De zandgebieden zijn hoger gelegen en al tijdens de prehistorie intensief bewoond. In de middeleeuwen is dit een halfnatuurlijk landschap, waarin de invloed van de mens steeds meer vorm krijgt. De wold- en veengebieden zijn lager gelegen, natte gebieden. Deze gebieden

zijn dan nog grotendeels natuurlijk en een onbewoonde wildernis.

Esdorpenlandschap

Op de droger gelegen gronden ontstaat in de middeleeuwen het esdorpenlandschap. De boerderijen hadden in de vroege middeleeuwen nog geen vaste ligging. Als ze na enige tijd versleten waren, werden ze even verderop opnieuw gebouwd, waarbij de oude boerderijplek als akkerland ging dienen. Clusters van boerderijen zwierven op die manier door het landschap. Vanaf de negende eeuw worden de boerderijen plaatsvaster en ontstaan de oudste kernen van de esdorpen. Uit onderzoek blijkt dat er in Drenthe rond het jaar 800

Figuur 4: Schematische verbeelding van het esdorpenlandschap (bron: provincie Drenthe)

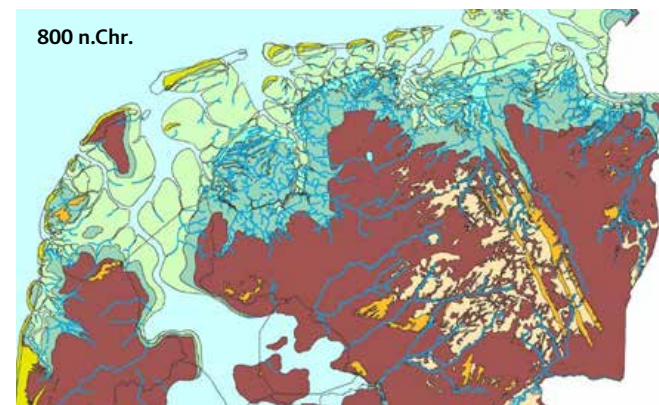
ongeveer 300 tot 500 boerderijen waren. Uit historische plaats- en veldnamen leiden onderzoekers af dat er in die tijd veel bos in Drenthe moet zijn geweest. De term holt, voor opgaand bos waar bouwhout uit kon worden geoogst, komt bijvoorbeeld voor in namen als Uffelte, Havelte en Holtinge.

Het esdorpenlandschap is een agrarisch cultuurlandschap: elk onderdeel van het landschap staat in dienst van de lokale gemeenschap. Esdorpen liggen op landschappelijke overgangen van nat naar droog, van laag naar hoog. Rond de dorpen bevinden zich de essen, de beekdalen en de woeste gronden, die elk een functie in het landbouwsysteem hadden. De boeren hadden in deze tijd te maken met arme zandgronden en om die vruchtbaar te krijgen, ontstaat plaggenlandbouw. De mest en urine van vooral schapen wordt opgevangen in de stal op plaggen van heide. Deze plaggen worden op de es gebruikt en dat levert vruchtbare grond op.

De essen bestaan in de middeleeuwen uit een groot aantal kleine perceeltjes met verschillende gewassen. Dit levert een heel gevarieerd landschap op met een hoge biodiversiteit. De beekdalen worden vanaf ongeveer 1200 in gebruik genomen als hooi- en weideland voor rundvee. Eerst werden de beekdalen gezamenlijk gebruikt door boeren, later zijn de beekdalen sterk verkaveld en worden houtwallen aangelegd.

Agrarische veenontginningen

De lager gelegen, natte gebieden aan de randen van het Drents Plateau raken vanaf de prehistorie in de loop van de tijd overgroeid met veenmoeras. Het hoogtepunt van de hoeveelheid veen in Zuidwest-Drenthe bevindt zich aan het begin van de middeleeuwen. Vanaf de twaalfde en dertiende eeuw ontstaat belangstelling voor deze veengebieden. Het veen is zuur en nat, maar het is mogelijk het met sloten te ontwateren. Door de ontwatering verteert het veen, waardoor

Figuur 5: Veenontwikkeling in Noord-Nederland aan het begin van de middeleeuwen (bruine kleur is veen) (bron: RCE)

voedingsstoffen achterblijven en akkerbouw op deze gronden mogelijk is.

Voor de ontginning van het veen in deze omgeving is het klooster in Ruinen (1141) belangrijk. De abdij is dankzij de bisschop grootgrondbezitter in Drenthe en de monniken geven de aanzet tot de ontginning van de veen- en moerasgronden tussen Ruinen en Meppel. De ontginning van het veen zorgt vanaf de twaalfde en dertiende eeuw voor een enorme groei van de bevolking in Zuidwest Drenthe.

Boerderijen worden gebouwd op plekken waar de grond wat steviger was. Langs de boerderijen werd een pad of een weg aangelegd met bruggetjes of planken over de sloten. Op deze manier ontstaat de lintbebouwing die in dit gebied kenmerkend is. Al vrij snel vernatten de akkers, waardoor de boeren gedwongen waren om de ontginning verder het veen in uit te breiden en sloten en stroken te verlengen. Zo ontstaat het nu nog herkenbare strokenlandschap met smalle, langgerekte kavels, van elkaar gescheiden door sloten of elzensingels.

In de veengebieden verschuift vanaf het midden van de negentiende eeuw het landgebruik van bouwland naar weiland voor de rundveehouderij. Dit heeft te maken met het stijgen van de prijzen van vee en zuivelproducten in Nederland in deze periode. De botermarkt in Meppel ontwikkelt zich enorm en is één van de drie grootste botermarkten van Nederland. Het brengt veel welvaart in dit deel van Zuidwest Drenthe.

Sinds 1850

Heideontginningen

In het esdorpenlandschap blijft de heide (plaggen) nog heel lang een essentieel onderdeel van het landbouwsysteem. Tot na de middeleeuwen zijn op de zandgronden in Drenthe veel heidegebieden. Maar omdat de bevolking toeneemt en er armoede heerst, ontstaat er steeds meer druk om de woeste gronden productief te maken voor land- en bosbouw. Het open heide- en stuifzandlandschap verandert daardoor ingrijpend. In hoofdlijn zijn er twee ontginningsfase van de heide:

- 1 Vanaf 1850 hangt de eerste geleidelijk heide ontginning samen met de verdeling van markegronden. Ook wordt heide ontgonnen voor particuliere bosaanleg.
- 2 Vanaf 1900-1915 wordt de heide ontgonnen en geschikt gemaakt voor landbouw en de aanleg van Staatsbossen. Vanaf deze tijd werd het gebruik van kunstmest betaalbaar, waardoor schapenmest niet meer nodig was en de heide haar functie in het systeem verliest.

Halverwege de twintigste eeuw wordt er al weer gestopt met de grootschalige heideontginningen. Er komt steeds meer waardering voor natuur en landschap, ook omdat deze aantrekkelijk is voor recreatie, wat na de Tweede Wereldoorlog steeds meer opkomt.

Figuur 6: Ontginning van de heide
(bron: Drents Archief)

Ruilverkavelingen

Enkele decennia nadat de heide ontgonnen is, gaat de indeling van het landschap weer op kop in de ruilverkavelingsperiode. Naoorlogs Nederland is erg gericht op de modernisering van de landbouw en vooral de versnippering van het grondbezit is daarvoor een probleem. De kleine percelen zijn niet geschikt voor de steeds groter wordende landbouwmachines. In de ruilverkaveling wordt het versnipperde bezit van boeren bij elkaar gebracht in grotere percelen en wordt de bereikbaarheid vergroot door nieuwe wegen aan te leggen. Vaak werden er ook nieuwe boerderijen gebouwd. Ook sneuvelen er tijdens de ruilverkaveling veel oude perceelscheidingen, zoals houtwallen, singels, greppels en sloten. Door de jaren heen zijn er nog meer ontwikkelingen in beleid en regelgeving geweest die er, samen met de ruilverkavelingen, voor zorgen dat de landbouwgrond de huidige grootse kavelstructuur heeft.

Figuur 7: Poster uit de ruilverkavelingsperiode (bron: RCE)

Recreatie

Vanaf het begin van de twintigste eeuw ontwikkelt het toerisme zich langzaam in Zuidwest Drenthe. In plaatsen als Appelscha, Diever en Havelte kwamen hotels, pensions, kampeerboerderijen en kampeerplaatsen en er komen zwembaden en openluchttheaters. Drenthe staat in die tijd bekend om de stille heidevelden, de natuur en authentieke dorpjes. Na de Tweede Wereldoorlog zorgen de toegenomen welvaart, vrije tijd en autobezit voor de opkomst van het (massa)toerisme. Op provinciaal niveau wordt ingezien dat natuurgebieden een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van het toerisme en er wordt volop ingezet op Drenthe als recreatiegebied voor heel Nederland. De eerste fietsnetwerken worden aangelegd. Natuurtoerisme speelt nog steeds een grote rol in Zuidwest Drenthe en Drenthe draagt nog steeds het beeld uit dat het een 'oerlandschap' is met hunebedden, grafheuvels, heidegebieden, bossen en historische esdorpjes.

Figuur 8: Huidige beeldmerk van Marketing Drenthe (bron: Marketing Drenthe)

3 Bewonersbetrokkenheid in Ruinen

3.1 Betrokkenheid voor 2021

Voordat het project van start ging waren er rondom Ruinen zeven groepen actief in het landschap. Het gaat hierbij om de volgende groepen:

- **Landschapsbrigade Oldenhave**
Diverse activiteiten t.b.v. onderhoud, biodiversiteit en aanplant (bomen en struiken) in de buurt Oldenhave.
- **Werktuigvereniging Hees**
Werkt met een groep agrariërs aan bestrijding Jacobskruiskruid en aan het onderhoud van het landschap rondom Hees.
- **Landschapsbrigade Ruinen**
Werkt in de omgeving van Ruinen voor verschillende

eigenaren aan het onderhoud van houtwallen, singels, bosjes en heideterreinen.

- **Bewonersgroep De Heurings**
Onderhouden en verhogen de biodiversiteit van het aangrenzende dorpsrandbosje.
- **Bijenvereniging Ruinen**
Netwerkgroep die zich ook inzet voor het verhogen van de biodiversiteit in het buitengebied t.b.v. zowel honingbijen als wilde bijen.
- **Vrijwilligersgroep De Zandplatte (molen)**
Plegen onderhoud rondom de molen in Ruinen om hier de biodiversiteit te verhogen.
- **Weidevogelbescherming Ruinen**
Zetten zich in voor het beschermen en behouden van de weidevogels rondom Ruinen/Hees in samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe (LBD), boeren en terreinbeheerders.

3.2 Uitbreiding netwerk

Gedurende het project zijn er de nodige groepen bijgekomen. De inzet van vrijwilligers is meer dan verdubbeld. Dit komt mede door de voortvarende aanpak van Dorpsbelangen, die vanuit hun dorpsvisie de groene leefomgeving al op hun agenda hadden staan. Hieruit is de werkgroep Bloeiend Ruinen ontstaan. Deze groep heeft een groot bereik, met een stevige vrijwilligersgroep, die uitvoering geeft aan de werkzaamheden.

Groepen die zijn toegevoegd aan het netwerk zijn:

- **Dorpsbelangen Ruinen**
 - Bloeiend Ruinen
 - Lezingen (vrijwilligers)
 - Uitvoerend (vrijwilligers)

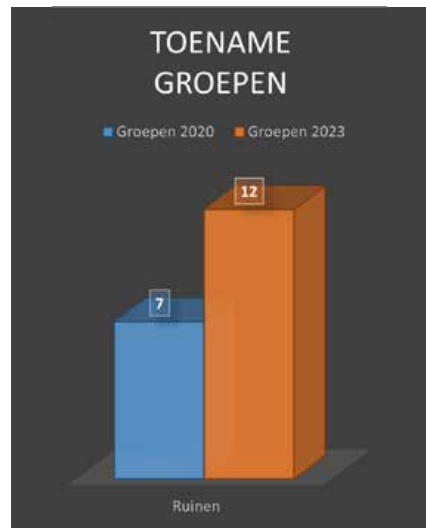

- **Tuingroep kerk Ruinen**
Actief met het onderhoud van de tuin rondom de kerk en de pastorie. Daarnaast werkt de groep samen met Dorpsbelangen Ruinen en Landschapsbeheer Drenthe aan een projectaanvraag m.b.t. het aanleggen/terugbrengen van een kloostertuin.
- **Buurtvereniging Achterma**
- **Bewonersgroep Poasbarg Bossie Ruinen**
- **Fruitboombrigade Ruinen (in oprichting)**

Al met al is het aantal groepen gegroeid van 7 naar 12 stuks. Dit is geen verdubbeling van het groepen, zoals tot doel was gesteld. Echter het aantal vrijwilligers dat hierin actief is, is gestegen van 29 (7 groepen) naar 75 (12 groepen).

Deze vrijwillige inzet komt ongeveer neer op:

- 75 personen
- Gemiddeld 25 uur per persoon per jaar
- Totaal: 1875 vrijwilligersuren

Figuur 9: Toename groepen tijdens het project

Figuur 10: Toename vrijwillige inzet tijdens het project

Figuur 11: Verschillende soorten groepen rondom Ruinen

Hierin is ook te zien dat de groei vooral zit in bewonersgroepen die in hun eigen groene omgeving activiteiten ondernemen. Hier is dan ook nog de grootste winst te behalen. Het vergroenen van buurten, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, bieden veel potentie om mensen actief te betrekken bij hun eigen landschap.

3.3 Dorpsnetwerk

In Ruinen, is in overleg met Dorpsbelangen Ruinen, gestart met het opzetten van een dorpsnetwerk. Er hebben meerdere bijeenkomsten plaatsgevonden in het dorp, waarbij alle vrijwilligersgroepen uitgenodigd waren om een netwerk op te bouwen. De eerste activiteiten waren gericht op het in beeld brengen van de activiteiten van elke groep. Vervolgens werd bekeken waar de groepen elkaar kunnen versterken. Een landschapsbrigade ondersteunde bijvoorbeeld een andere groep bij het aanplanten van bomen en struiken. Vrijwilligers die nog wat tijd over hadden, sloten zich aan bij de andere groepen en voor dorpsbelangen ontstond zo een heel netwerk aan mensen die zich bekommeren om hun groene leefomgeving. Hieruit is dan ook Bloeiend Ruinen ontstaan onder de vlag van Dorpsbelangen. Dorpsbelangen heeft zich hierbij geprofileerd als spin in het web in samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe.

Dit dorpsnetwerk zal in de komende jaren, in overleg met de verschillende groepen en dorpsbelangen, worden voortgezet (mits er voldoende draagvlak voor is en blijft). Dit wordt in ieder geval gedaan door één keer per jaar met elkaar te overleggen. Daarbij komen de mooie dingen die gedaan worden in de groene omgeving rondom Ruinen aan bod. Alsmede nieuwe ideeën die gezamenlijk opgepakt kunnen worden.

3.4 Bloeiend Ruinen

De werkgroep Bloeiend Ruinen is tweeledig. Het ene deel van de werkgroep zet zich in voor het organiseren van lezingen t.b.v. de bewoners van Ruinen. Kennisoverdracht, bewustwording m.b.t. biodiversiteit, landschap, aardkunde, etc. staan hierbij voorop. Het andere deel is gericht op planvorming voor de vergroening van de leefomgeving (zie hoofdstuk 5 – Resultaten looptijd). Deze twee onderdelen worden in de volgende paragrafen nader toegelicht.

De werkgroep organiseert nu meerdere lezingen in samenwerking met externen. De werkgroep bestaat uit enthousiast personen die zelf al de nodige achtergrondkennis hebben vanuit hobby, interesse of werk.

Lezingen

Hieronder staat een lijstje met activiteiten die de werkgroep Lezingen van Bloeiend Ruinen heeft verzorgd en die nog in de planning staan. Tevens zijn in samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe nog twee workshops fruitbomen snoeien gegeven in november 2023.

6 OKTOBER 22
GROEN DOEN IN DE
TUIN

Dorpshuis Ruinen

15 NOVEMBER 22
MEER VOGELS IN JE
TUIN

De Poort Ruinen

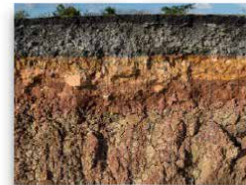
13 FEBRUARI
CULTUURHISTORIE
VAN ONS LANDSCHAP

Dorpshuis Ruinen

13 MAART
BIODIVERSE TUIN
EN BESTUIVERS

Dorpshuis Ruinen

9 OKTOBER '23
BODEMLEVEN

13 NOVEMBER '23
FRUITBOMEN

19 FEBRUARI '24
BIJEN

15 JANUARI '24
HEERLYCKHEID
RUINEN

19 MAART '24
VOEDSELBOS

4 Ideeën vanuit Ruinen

Tijdens verschillende bijeenkomsten zijn wensen en ideeën voor het behoud en versterken van het landschap en de natuur in en rondom Ruinen door bewoners naar voren gebracht. Hieronder volgt een opsomming van deze ideeën.

4.1 Toeristische druk (mitigeren)

Ruinen is een toeristisch dorp, waar veel recreatiemogelijkheden zijn. Er is een wandelknooppuntennetwerk, fietsknooppuntennetwerk en niet te vergeten het Dwingelderveld en Boswachterij Ruinen. Wat opvalt is de drukte bij het bezoekerscentrum Dwingelderveld aan de Benderse. Het Nationaal Park Dwingelderveld is op geringe afstand gelegen vanaf Ruinen, maar de ontsluiting van het gebied behoeft aandacht volgens de bewoners.

Vanuit het dorp wordt aangegeven dat de toeristische verbindingen tussen het Nationale Park Dwingelderveld, De Poort en de brink van Ruinen verbetering behoeven. Hierbij wordt gedacht aan een goed fietstransferium bij de Poort, zodat de druk bij het bezoekerscentrum afneemt en mensen de auto parkeren bij de Poort. Het voordeel hiervan is dat dit dichtbij de brink van Ruinen ligt. Als de verbinding naar de horeca in het dorp goed is, profiteert deze hier ook van. Wel is het daarbij nodig dat er goede en vooral ook veilige verbindingen komen voor wandelaars, fietsers en andere recreanten om van dorp naar het Dwingelderveld te komen.

Een andere wens is om het landschap rondom het Nationaal Park dusdanig aantrekkelijker te maken, dat de recreatie meer gespreid kan worden. De fietsroutes zijn nu vooral gericht op het Dwingelderveld. Indien het omliggende landschap aantrekkelijker wordt ingericht (zie punt 2.3.), dan is het ook aangenamer recreëren in het buitengebied. Goede

en veilige fietsverbindingen tussen de dorpen die rondom het Nationaal Park liggen, zou een vereiste zijn om de recreatieve druk meer te spreiden. Door deze verbindingen door een aantrekkelijk landschap te laten lopen, zullen bezoekers eerder kiezen om zo'n route te fietsen of wandelen.

Het sportief gebruik van het buitengebied zou hierin meegenomen kunnen worden. Denk hierbij aan mountain-bikeroutes door het agrarisch, kleinschalige landschap en ruiterspaden. Wel is het van belang om bezoekersstromen (wandelaars, mountainbikers, ruiters en fietsers) zo veel mogelijk gescheiden te houden, om zo veilig te kunnen recreëren.

Gerichte gebiedsprocessen zouden kunnen bijdragen aan een herinrichting, verfraaiing en cultuurhistorische inpasbaarheid van het recreatief gebruik in het landschap. Het gericht benaderen van eigenaren van terreinen, agrarische gronden en particulieren zou kunnen bijdragen aan het realiseren van voorgenoemde.

Grote landelijke opgaven kunnen hierbij zowel in positieve, als in negatieve zin, iets bijdragen. Het is dus van belang dat bij dit soort gebiedsprocessen gekeken wordt naar waar mogelijkheden liggen en koppelkansen m.b.t. gebiedsopgaven; denk hierbij aan het DPLG (Drents Plan Landelijk Gebied). Een neutrale en open blik is in deze processen noodzakelijk om samen tot een proces te komen.

Landschapsbeheer Drenthe zou in dit proces een organisatorische rol kunnen vervullen m.b.t. het gebiedsproces. Op het gebied van een knooppuntennetwerk (recreatieschap) is een samenwerking wenselijk met het Recreatieschap Drenthe en Agrarische Natuur Drenthe (AND). De AND komt eveneens in beeld als het gaat om de regeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). LBD kan aan de lat staan voor de landschappelijke inpassing met

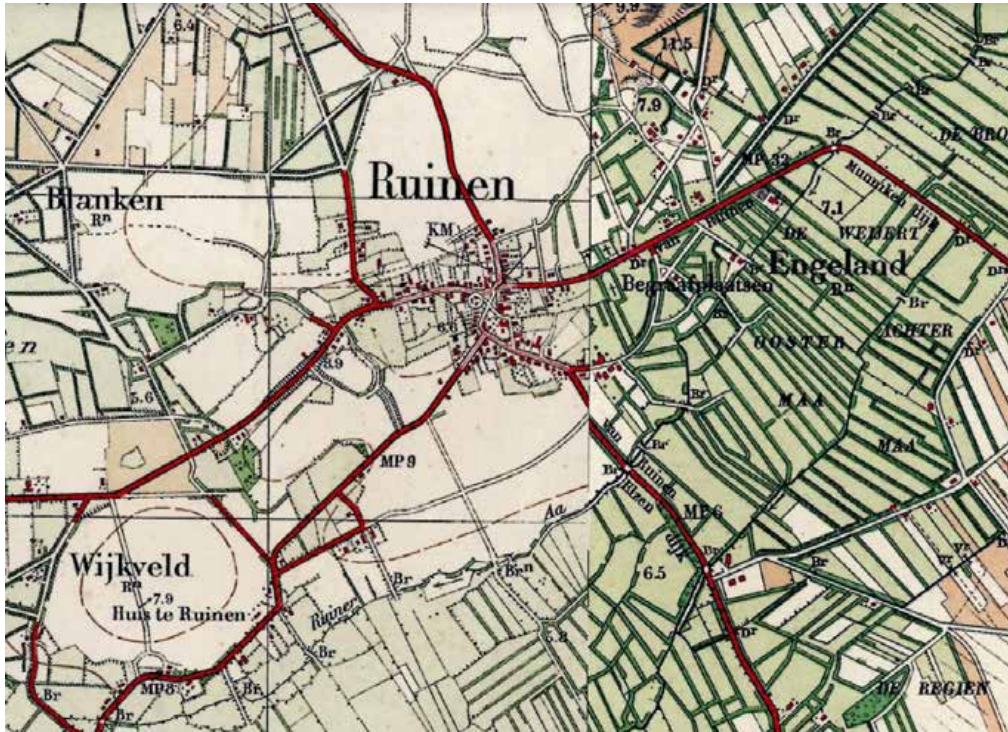
inheemse en cultuurhistorische beplanting rondom de recreatieve paden. Tevens zou LBD vanuit een neutrale en open blik dit gebiedsproces kunnen begeleiden.

4.2 Meanderende Ruiner Aa

In het verlengde van de klimaatsveranderingen, wordt vanuit Ruinen de urgentie gevoeld om water meer vast te houden in drogere periodes. In het verleden zijn vele beekjes en riviertjes rechtgetrokken om het water snel te kunnen afvoeren. Het is echter algemeen bekend dat een meanderende beek meer water vasthoudt in drogere periodes. Ook zorgt een meanderende beek voor veel meer dynamiek en is daarmee van grote meerwaarde voor de biodiversiteit. Daarnaast zouden overloopgebieden voor piekperiodes (waterberging) hierin wenselijk en van grote waarde zijn. Dat geldt voor de bestaande situatie en bij een herinrichting van de beekloop.

Rondom Ruinen hebben in het verleden vele houtsingels (elzensingels) gelegen die op de kaarten van 1900 en 1925 nog goed te zien zijn (zie figuur 12). Ten oosten en noordoosten van Ruinen, lagen veel houtsingels loodrecht op de beekloop van de Ruiner Aa. Als de kaart van 1925 wordt vergeleken met die van 2022 zijn er zeer veel houtwallen en houtsingels verdwenen (zie figuur 12). Tevens heeft de beek vrijwel nergens meer een meanderende loop.

Om zowel de meandering, als de houtwallen en houtsingels terug te brengen, zijn gebiedsprocessen nodig en grote partijen die hier financieel (opkopen van gronden) aan kunnen bijdragen. Denk hierbij aan processen die door Het Drentse Landschap zijn uitgevoerd rondom de Hunze in het noordoosten van de provincie en projecten die Prolander uitvoert in opdracht van de Provincie.

Figuur 12: Kaartbeeld rondom Ruinen in 1925 (topotijdreis.nl)

In het noordoosten op de kaart is te zien dat er van enkele houtsingels nog restanten zichtbaar zijn. Hier ligt mogelijk de grootste kans in het herstellen van het historische beekdallandschap. Dit landschap met houtwallen, -singels en hooilanden biedt een grote variatie aan flora en fauna. Onder andere de steenuil, een iconsoort voor het kleinschalige landschap, profiteert van dit kleinschalige agrarische landschap. Tevens biedt het mogelijkheid voor zeldzame planten om zich op meer groeiplaatsen te ontwikkelen in deze gebieden. Daarnaast zijn de houtwallen en houtsingels snelwegen door het landschap voor vele soorten vinders, vogels en zoogdieren.

Het aantrekkelijker en biodiverser inrichten van dit beekdallandschap, waarbij gekeken wordt naar cultuurhistorische waarden, kan ook bijdragen aan het verdelen van de recreatiedruk over een groter gebied (zie 3.1). Als het beekdal aantrekkelijker wordt om langs te recreëren geeft dat mogelijk de volgende veranderingen: een positieve invloed op de ondernemers in het dorp, een afname van druk op het Dwingelderveld en het makkelijker scheiden van bezoekersstromen (wandelaars, fietsers, etc.)

Indien processen voor herstel een duurzaam karakter hebben, zullen deze een grotere kans van slagen hebben. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden door het koppelen van het

Figuur 13: Kaartbeeld rondom Ruinen in 2022 (topotijdreis.nl)

herstelde element aan een instandhoudingsplicht. Voor het herstelde element kan dan een vergoeding worden verkregen, volgens het ANLb of een andere regeling. Een andere optie is opkoop van de gronden door een gebiedsbeherende partij t.b.v. het terugbrengen van een cultuurhistorisch, biodivers en waardevol landschap.

Mogelijk vervolgproject van LBD in dit kader zou een gebiedsproces kunnen zijn ten behoeve van het herstel van houtwallen en -singels in het stroomdal van de Ruiner Aa. Met als doel het herstel van het cultuurhistorische landschap rondom de Ruiner Aa.

4.3 Behoud, herstel en onderhoud kleinschalig landschap

De bewoners van Ruinen hebben aangegeven het kleinschalige, agrarische cultuurlandschap waardevol te vinden en dit graag te willen behouden en verder te versterken. Variatie in het landschap van groot belang voor de biodiversiteit in een gebied. Icoonsoorten als de gekraagde roodstaart, steenuil en ringmus profiteren van een kleinschalig landschap, waarin niet altijd alles te netjes opgeruimd is, maar er ook ruimte is voor overhoekjes, oude schuurtjes e.d. Maar het begint allemaal met de inrichting van dit kleinschalige landschap. Meidoornhagen, hoogstamfruitboomgaarden, weides met dubbel raster, bloemrijke graslandjes, knotlindes en eikenbrinken op erven kunnen de basis zijn voor een lint aan biodiversiteit in het buitengebied. Helemaal optimaal is het indien er ook houtwallen, -singels en poelen hersteld kunnen worden, op de aangrenzende percelen. Op deze manier ontstaan er kleinschalige biotopen die voor o.a. voornoemde iconsoorten van essentieel belang zijn.

Een goed voorbeeld van het belang van een kleinschalig landschap, geeft de steenuil. In Zuidwest-Drenthe (Westerveld en De Wolden) bevindt zich maar liefst de helft van de Drentse populatie steenuilen. Dit komt vooral door de kleinschaligheid van het landschap dat hier nog aanwezig is. De populatie is echter kwetsbaar. Het is de meest noordelijke populatie van Noordoost-Nederland. Doordat er veel kleinschaligheid verdwenen is in het verleden, is dat ook ten koste gegaan van de populatie steenuilen. In Zuidwest-Drenthe (Westerveld en De Wolden) leven naar schatting tussen de 50 en 70 broedparen steenuil, waarvan rondom Ruinen, Hees en Ansen het om zo'n 20 broedparen gaat. In de gehele provincie ligt dat aantal op 100 tot 150 broedparen. Dit gebied is dus van essentieel belang voor het behoud van de steenuil voor Drenthe.

Daarnaast is het ook landschappelijk gezien van grote waarde dat erven en de omliggende percelen aantrekkelijk ingericht worden voor mens en dier en passend bij de cultuurhistorie. Dit vergroot de biodiversiteit en maakt het aantrekkelijker voor de mens om in te recreëren en wonen.

Het onderhoud van deze elementen waarborgen is ook van essentieel belang. Door de inzet van fruitboombrigades en landschapsbrigades, die de hoogstamfruitbomen en houtwallen en -singels bij particulieren en gemeente snoeien, blijft het landschap aantrekkelijk en wordt het duurzaam onderhouden. Een gesnoeide hoogstamfruitboom kan zo'n 100 jaar oud worden, maar wordt dezelfde boom niet gesnoeid, dan zal de boom veel korter leven. Door uitbrekende en schurende takken ontstaat er meer kans op ziektes (o.a. schimmels), waardoor de levensduur van een fruitboom drastisch kan verkorten.

Het aantrekkelijk maken en houden van het landschap kan Landschapsbeheer Drenthe begeleiden. Dat wordt al nadrukkelijk gedaan door het ondersteunen van de fruitboom- en landschapsbrigades die onderhoud plegen. Vanuit Streekbeheer worden vanuit de stimuleringsregeling erven bezocht voor advies. Dit betreft echter een beperkt aantal erven. Het vergt een grootschalig ervenproject om het kleinschalig, cultuurhistorisch, agrarische landschap dusdanig te herstellen dat dit echt merkbaar en zichtbaar wordt in een vergroting van o.a. biodiversiteit en landschapskwaliteit. Hierbij is een pakket aan maatregelen nodig in een (beperkt) gebied. Hierbij kan worden gedacht aan het (her)inrichten van een groot aantal erven en adviseren ten aanzien van het beheer, het aanleggen en herstellen van houtwallen en -singels en de aanleg van poelen.

Figuur 14. Kaart Ruinen e.d. met de twee essen (bron)

4.4 Inrichting essen rondom Ruinen

De essen rondom Ruinen zijn meermaals naar voren gekomen als zijnde zorgenkindjes van het dorp. Het dorp zou het liefst zien dat er op de essen authentieke gewassen verbouwd zouden worden. Hierbij kan gedacht worden aan graangewassen die, in samenwerking met de molen en bakker, verwerkt kunnen worden tot lokale producten. Daarnaast zijn er ideeën voor het telen van groenten, knolgewassen e.d. die een lokale afzetmarkt bedienen.

Het gaat vooral om de essen de Ronde Hoek (De Esch) en de Ruineresch (zie figuur 14). Aan de Ruineresch is de molen De Zaandplatte gelegen. Een samenwerking tussen grondeigenaren, molen, bakker en kleinschalige boeren, zouden de meest ideale combinatie zijn.

Figuur 15: kaartbeeld uit 1925
(topotijdreis.nl)

Van oudsher waren er esrandbosjes, houtwallen en -singels en wegbeplanting rondom de essen aanwezig. Het herstel hiervan zou goed passen in een project m.b.t. Drentse Essen. Het inrichten van de essen binnen het nationale parkengebied zouden een goede pilot zijn om een grootschalig essenproject te starten in Drenthe. Dit project kan bijdragen aan het cultuurhistorische karakter van de streek, bewustwording bij mensen en partijen, vergroten van samenwerkingen in en om de dorpen, een grotere recreatieve waarde en een herbestemming van agrarische gronden. Daarnaast kan het een verdienmodel bieden aan kleinschalig, ecologisch boeren.

Het herstel van historische paden over de essen, zoals schoolpaden en kerkpaden, zouden bij kunnen dragen aan de beleving van de essen en de waardering voor de esgronden. Dit zou bijvoorbeeld gerealiseerd kunnen worden door themagerichte dorpsommetjes. Hierin kan een samenwerking gezocht worden tussen recreatieschap (knooppunten-netwerk, dorpsommetje), Landschapsbeheer Drenthe (landschappelijke inpassing), historische vereniging (lokale informatie), dorpsbelangen en lokale vrijwilligersgroepen (onderhoud).

4.5 Water vasthouden

Eén van de grote opgaven die er zijn met de drogere zomers en nattere winters, is het vasthouden van water, het integreren van wateropvang in de openbare ruimte en in tuinen en het scheiden van hemel- van afvalwater.

Een aantal opties die vanuit het dorp genoemd zijn om te verkennen m.b.t. projectmatige uitvoering of bewustwording bij bewoners zijn het:

- **aanleggen van wadi's in de openbare ruimte**
Er zijn in Ruinen goede voorbeelden van, bijvoorbeeld aan de Hooikampen. Hier zou nog meer gebruik van gemaakt kunnen worden. In combinatie met een ingezaaid mengsel voor vochtige grond, kan dit ook zeer waardevolle stukjes openbaar groen opleveren. Vochtige stukken, in bijvoorbeeld de vorm van wadi's, bieden een andere diversiteit aan soorten dan de omliggende drogere zandgronden (bermen, plantsoenen, e.d.).
- **stimuleren van afkoppelen van hemelwaterafvoer van het riool**
Dit water zou af kunnen vloeien in wadi's, vijvers of bijvoorbeeld regentonnen. In samenwerking met het waterschap zou hier een project van gemaakt kunnen worden.

- **stimuleren van het aanleggen van vijvers en poelen in tuinen en erven**
Deze vochtige plaatsen zijn van grote meerwaarde voor de biodiversiteit. Het biedt voortplantingsplaatsen voor amfibieën, libellen en juffers, drinkplaatsen voor vee, wild en vogels en groeiplaatsen voor bijzondere flora. Landschapsbeheer Drenthe zou dit bijvoorbeeld kunnen ondersteunen met het uitvoeren van een poelenproject in het buitengebied van Ruinen.
- **opzetten van een project ter bevordering van het aanschaffen en installeren van regentonnen**

4.6 Bermbeheer en aanplant

Vanuit de bewoners werd aangegeven dat er kansen liggen, zowel in als buiten het dorp, met het aanleggen van een mantel- en zoomvegetatie (zie figuur 16). Dit is een meer geleidelijke overgang en geeft een goed ontwikkelde, structuurrijke rand van bosjes, en houtwallen en -singels. Bij veel bosjes en singels in het buitengebied is alleen een boomlaag aanwezig. Vaak is er ook sprake van een harde grens tussen het deze boomlaag en het aangrenzende gebied. Dieren profiteren van deze gelaagdheid, zoals vlinders, insecten, amfibieën, reptielen en kleine zoogdieren

Figuur 16: Tekening van zoom-vegetatie (inverde, Jan van Lierde)

Concreet is vanuit de bewoners de wens uitgesproken om te kijken naar de kansen, die er zijn rondom het munitiedepot in de buurt van Ruinen. Uiteraard liggen er bij ander landschapselementen eveneens kansen.

4.7 Kloostertuin

Bij de kerk in het dorp Ruinen zijn ideeën om de kloostertuin te herstellen, te ontwikkelen en terug te brengen in de authentieke staat. Dit alles hangt samen met de ontwikkeling van de recreatieve verbinding tussen de Brink en de Poort.

Vanuit Landschapsbeheer Drenthe wordt er meegedacht en gewerkt aan het opstellen van een projectplan in samenwerking met Dorpsbelangen Rune.

4.8 Verbindingszone tussen gebieden

Het verkleinen van de toeristische druk op de natuurgebieden en het bevorderen van de recreatie en daarbij behorende bedrijvigheid (horeca e.d.) in het dorp Ruinen, zijn eerder besproken wensen (zie 3.1). De verbinding tussen de Poort in Ruinen en de Brink verbeteren is één van de oplossingsrichtingen. Ook het verbinden van het Dwingelderveld en de Boswachterij Ruinen kan bijdragen aan Door het tussenliggende gebied beter in te richten voor de bewoners en recreanten is, het wellicht mogelijk om de bezoekersstromen meer te spreiden. Vanuit Ruinen kan er dan via aantrekkelijke routes gefietst worden richting de Boswachterij Ruinen. Landschappelijke aankleding van dit gebied en het aantrekkelijker maken en houden van dit buitengebied, is dan van essentieel belang. Waardes die genoemd worden zijn onder andere het behoud en herstel van landschapselementen, zoals houtwallen en -singels. Daarnaast is de beleefbaarheid van het landschap van groot belang.

Figuur 17: Buitencentrum De Poort, Ruinen

Het toevoegen van rustpunten (picknickbanken) met daarbij elementen die de beleving stimuleren (o.a. struwelen, poelen, bloemrijke bermen en wadi's), kunnen een positieve bijdrage leveren.

Eventueel kan er gedacht worden aan het aanleggen van korte fietsroutes, waarbij bewust wordt gekozen voor een bepaald thema. De route kan daarop worden aangepast en aangekleed. Daarbij is het belangrijk om te kijken naar wat landschappelijk passend is, cultuurhistorisch versterkt kan worden en bijdraagt aan de beleving en biodiversiteit. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van het fietsknooppunten-netwerk.

4.9 Toegangspoort Ruinen

Bij de toegangspoort Ruinen (zie figuur 17) zijn vanuit Dorpsbelangen, in samenwerking met stakeholders, plannen om het meer een regiofunctie te laten bekleden en uit te breiden. Hierdoor kan het een aangename plek worden om vanaf te recreëren in en buiten het Nationaal Park Dwingelderveld. Een groot deel van de voorgenoemde zaken kan daar positief aan bijdragen.

Voor de toegangspoort zullen vanuit Dorpsbelangen Rune gekeken worden welke mogelijkheden er liggen. In samenwerking met verschillende partijen, in overleg met de gemeente De Wolden en met advies van Landschapsbeheer Drenthe kunnen hier mooie dingen ontstaan die passend zijn in het kleinschalige cultuurlandschap waarin de toegangspoort gesitueerd is.

5 Resultaten uitvoering

Naast de kennisoverdracht d.m.v. lezingen (zie hoofdstuk 3) is er een ander deel van Bloeiend Ruinen bezig om met bewoners in het dorp plannen te maken voor het vergroenen van de omgeving, het biodivers inrichten van overhoekjes en het herstel van het kleinschalig landschap. Dit onderdeel kwam wat later op gang dan het lezingendeel. Inmiddels zijn er enkele concrete uitvoeringsvoorstellen ontstaan. Hierbij hebben Bloeiend Ruinen en Landschapsbeheer Drenthe een plan hebben opgesteld. Dit plan ligt nog ter bespreking met de gemeente De Wolden.

In dit plan zijn de volgende onderdelen uitgewerkt:

- Inrichting overhoek langs fietspad het Rietpad
- Aanleg singel langs fietspad het Rietpad
- Onderhoud van biodiverse inrichting bij de Hooikampen, Ruinen
- Onderhoud van de boomgaard bij de Hooikampen en Bos, Ruinen
- Aanleg struikenrij/singel bij de Hooikampen (Figuur 18)

*Figuur 18: Hooikampen, Ruinen
(bron: maps.google.nl)*

Inmiddels is in overleg met de gemeente overeengekomen dat in het najaar de uitvoering m.b.t. de inrichting van de overhoek langs het fietspad het Rietpad gaat plaatsvinden. Hier zal door een aannemer de grond worden afgeschraapt en verwerkt worden tot een walletje, waarna de afgeschraapte grond ingezaaid wordt met een bloemenmengsel. Tevens zullen hier fruitbomen en een struikenrij geplant worden. Eveneens zal een deel van het plan rondom de Hooikampen uitgevoerd gaan worden. Hier worden een aantal fruitbomen vervangen en zal het onderhoud volgens een eerder opgesteld werkplan weer opgepakt worden.

Daarnaast is Bloeiend Ruinen in contact met enkele buurten/straten. Hierbij wordt verkend of er draagvlak is om te komen tot (nieuwe) plannen. Op het moment dat deze plannen concreet worden, zal Landschapsbeheer Drenthe/Gemeente De Wolden ingeschakeld worden. Deels zal dit vanuit het NP-project worden gefinancierd en deels zal hiervoor door dorpsbelangen een aanvraag worden gedaan bij Initiatiefrijck De Wolden.

6 Aan de slag

De ideeën en wensen vanuit het dorp vormen een basis voor concrete vervolgstappen om tot behoud en versterking van de natuur- en landschapskwaliteit in en rond Ruinen te komen. Hieronder volgt een overzicht van kansrijke projecten die door het dorp met steun van Landschapsbeheer Drenthe en de gebiedspartners opgepakt kunnen worden in de aankomende jaren.

6.1 Projectkansen

Ervenproject

- Herinrichting van (boeren)erven.
- Samenwerking met:
 - Agrariërs
 - Particulieren
 - Gemeente De Wolden

Herstel- en onderhoudproject houtwallen en -singels

- Her-plant houtwallen en -singels
- Versterken huidige houtwallen en singels
- Samenwerking met:
 - Agrarische Natuur Drenthe i.v.m. ANLb
 - Terrein beherende organisaties
 - Gemeente De Wolden
 - Provincie Drenthe
 - Landschapsbrigades (vrijwilligers)

Pilot-project authentieke essen

- Samenwerking met:
 - Agrariërs
 - Agrarische collectieven
 - Lokale partijen (molen, bakker, etc...)
 - Gemeente De Wolden
 - Provincie Drenthe

Kloostertuin

- Herstel
- Cultuurhistorie
- Samenwerking met:
 - Kerk
 - Dorpsbelangen
 - Gemeente De Wolden
 - Horeca
 - De Poort – Ruinen

Toegangspoort Ruinen

- Inrichting
- Herstel landschap
- Samenwerking met:
 - De Poort – Ruinen
 - Dorpsbelangen
 - Gemeente De Wolden
 - Recreatieschap Drenthe
 - EuroParcs Ruinen
 - Agrariërs

Project water vasthouden

- Inrichting
- Voorlichting
- Samenwerking met:
 - Waterschap Drents-Overijsselse Delta
 - Gemeente De Wolden
 - Dorpsbelangen
 - Bewoners
 - Agrariërs

6.2 Prioritering projectvoorstellen vanuit Ruinen

Bij de prioritering van de verschillende projectideeën vanuit Ruinen is het belangrijk te kijken naar de haalbaarheid ervan en de termijn waarop de uitwerking van deze ideeën haalbaar is. Daarbij is het van groot belang om de verschillende belangen per idee af te wegen en te werken aan draagvlak voor deze projectideeën.

Er is een duidelijk verschil tussen de projectideeën welke op kortere termijn uitvoerbaar zouden kunnen zijn en welke projectideeën mogelijk meer voorbereidingstijd vergen om uitgevoerd te worden.

Projecten als “Pilotproject Essen” en “Herstel en Onderhoudsproject Houtwallen en -singels” vergen veel voorbereiding. Bij deze projecten is het van belang vele grondeigenaren te betrekken en samen te brengen. Deze projecten zullen niet op korte termijn tot een concrete uitvoer worden gebracht.

Het project “Toegangspoort Ruinen” is een project waarbij vele belangen en aspecten komen kijken. Deze zijn niet allemaal rechtstreeks in verband te brengen met het vergroening en landschap. Wel heeft de uitvoer van dit project invloed op het cultuurhistorische landschap waarin de Toegangspoort Ruinen gesitueerd is. Vanuit Landschapsbeheer Drenthe zouden we op het valk van cultuurhistorische en landschappelijke inpasbaarheid en de groene aankleding hierin een rol kunnen vervullen. Uitvoer van dit project hangt samen met besluitvorming vanuit de gemeente, samenwerking met (recreatie)ondernemers en dorpsbelangen.

De projecten die hierboven genoemd zijn die mogelijk wel een goede kans maken om op (redelijk) korte termijn tot uitvoer te worden gebracht zijn:

- Ervenproject
- Kloostertuin
- Project water vasthouden

Bij al deze projecten is het van belang om de juiste partijen samen te brengen, draagvlak te peilen en te creëren en de financieringsmogelijkheden te verkennen.

6.3 Vooruitblik en vervolgstappen

Vanuit de werkgroep Bloeiend Ruinen (contactgroep Ruinen) is het project Kloostertuin geopperd en opgepakt vanuit Landschapsbeheer Drenthe. Daarnaast wordt er vanuit Dorpsbelangen Ruinen met de betrokken partijen gewerkt aan een plan voor de Toegangspoort Ruinen. Dit zijn momenteel dan ook de prioritaire projecten vanuit het dorp.

Het ervenproject is vooral gericht op particuliere en gemeentelijke gronden, waardoor er beperkte belangen zijn als het gaat om de uitvoer. Dit project zou breder aangevlogen kunnen worden door het project Herstel- en onderhoud houtwallen en -singels hieraan te verbinden. Echter wordt hierdoor het aantal betrokken partijen vergroot, waardoor meer voorwerk nodig is om draagvlak te vinden voor dit project.

Vanuit Landschapsbeheer zullen we in nauwe samenwerking met de contactgroep vanuit het dorp “Bloeiend Ruinen” gaan werken aan een vervolg op het project Regionaal Landschap Drents-Friese Gensstreek. Dit in de vorm van Streekbeheer, waarbij de betrokken groepen actief (met beperkte uren) ondersteuning blijven ontvangen vanuit Landschapsbeheer Drenthe. Alsmede door het initiëren van projectvoorstellen

op basis van ideeën die vanuit dit inspiratiedocument naar voren zijn gekomen. Landschapsbeheer Drenthe zal hier als professionele partij de projecten uitvoeren in goede afstemming met de betrokken partijen uit het dorp.